

Revista GALEGA
de filoloxía

monografía **7**

Goretti Sanmartín Rei (editora)

**Consideracións
sobre a
decadencia e a
rehabilitación
da lingua galega**

**Homenaxe a
Manuel García Blanco**

Índice

Limiar, por <i>Goretti Sanmartín Rei</i>	7-9
O M.G.B. dun neto <i>M.A.M.G.</i>	11-14
Manuel García Blanco (1882-1974), cronoloxía dunha biografía intelectual <i>Benigno Fernández Salgado</i>	15-42
<i>Consideraciones sobre la decadencia y la rehabilitación de la lengua gallega,</i> por <i>MGB</i> <i>M[manuel] G[arcía] B[lanco]</i>	43-60
Consideracións sobre a decadencia e a rehabilitación da lingua galega, por <i>MGB</i> <i>[tradución de Iolanda Galanes]</i>	61-78
Achegas á tradución ao galego de <i>Consideraciones sobre la decadencia y la rehabilitación de la lengua gallega,</i> por <i>MGB</i> <i>Iolanda Galanes Santos</i>	79-82
Manuel García Blanco, heraldo das Irmandades da Fala <i>María Pilar García Negro</i>	83-94
Cen anos loitándonos contra a decadencia e pola rehabilitación da lingua galega <i>Teresa Moure</i>	95-106
De Manuel García Blanco á STC 31/2010. Cen anos de debate sobre a oficialidade <i>Alba Nogueira López</i>	107-122
<i>Consideraciones sobre la decadencia y la rehabilitación de la lengua gallega</i> ou os primeiros pasos dunha didáctica da lingua galega propiamente consciente de seu <i>Xulio Pardo de Neyra</i>	123-157
Consideracións sobre a decadencia e a rehabilitación da lingua galega. Unha lectura en paralelo da sustentabilidade lingüística desde as achegas da economía feminista <i>Goretti Sanmartín Rei</i>	159-182
Manuel García Blanco e a calidade da lingua: o contexto social e o filolóxico nos inicios do século XIX <i>Xosé Manuel Sánchez Rei</i>	183-205
Consideracións sobre a continuada decadencia e a rehabilitación das linguas galega e bretoa: cen anos despois <i>Robert Neal Baxter</i>	207-222

Director: Xosé Ramón Freixeiro Mato (Universidade da Coruña)

Subdirector: Xosé Manuel Sánchez Rei (Universidade da Coruña)

Secretario: Xoán López Viñas (Universidade da Coruña)

Edita: Área de Filoloxías Galega e Portuguesa
Departamento de Galego-Portugués, Francés e Lingüística

Depósito Legal: C 2114-2012

ISBN: 978-84-9749-527-1

Distribúe: Consorcio Editorial Galego: pedimentos@coegal.com

Deseño: Torné Asociados

Maquetación: Antonio Souto

Limiar

Para quen non advirta que hai cousas que non se fan en por si, senón que requiren da máis decidida intervención humana, serán rematadamente utópicos estes ideais

M[anuel] G[arcía] B[lanco], 1912.

Manuel García Blanco expresábase con esta contundencia a respecto da imposibilidade de pretendemos transformar a realidade sociolingüística da lingua galega sen unha decidida intervención sobre ela. Facíao no ano 1912, sen se inscribir nun grupo ou corrente, senón de maneira illada, a través dun diagnóstico, como @s lector@s terán ocasión de comprobar, ben certo da situación do galego naquela altura e ofrecendo unha serie de propostas que demostran que estamos perante un planificador que sabe que é preciso posuír un discurso sobre as linguas con coñecementos rigorosos. Observar e ser quen de transcender a realidade individual e inmediata para establecer os criterios máis relevantes que provoquen a modificación das condicións de que parte o galego, velá o obxectivo do pequeno opúsculo cuxa modernidade queremos reivindicar. As *Consideraciones sobre la decadencia y la rehabilitación de la lengua gallega*, publicadas en outubro de 1912, expoñen sinteticamente as cuestións centrais que debían coñecer @s galeg@s da época para melloraren o coñecemento, incrementaren o uso e modificaren as actitudes sobre a lingua galega. E fano desde a consciencia de seren máis importantes o exemplo e a coherencia das elites e das persoas comprometidas coa lingua que a publicación de gramáticas e dicionarios, aínda naquela altura case inexistentes.

Ao se cumpriren cen anos da publicación deste texto, nada nos parece máis xusto que lembrarmos a necesidade de intervir sobre a(s) lingua(s) e de actualizar os nosos discursos. Por iso é que decidimos coordinar este volume de homenaxe a Manuel García Blanco cun duplo obxectivo:

- Realizar un achegamento á figura e á obra do autor das *Consideraciones sobre la decadencia y la rehabilitación de la lengua gallega* e dar a coñecer un texto inxustamente esquecido.
- Desenvolver unha serie de reinterpretacións dos contidos desta obra desde unha perspectiva actual, isto é, proporcionarmos unha serie de consideracións sobre a decadencia e a rehabilitación da lingua galega escritas no ano 2012 para seren transmitidas á sociedade galega no seu conxunto e aos sectores máis combativos na defensa das linguas dominadas en particular.

Canto aos contributos que finalmente se recollen nesta obra, poderíamos dividilos en tres tipos: aqueles que se centran na biografía do autor e no seu contexto sociohistórico,

o grupo máis numeroso que se achega ás *Consideracións sobre a decadencia e á rehabilitación da lingua galega* desde a perspectiva da Sociolingüística ou da Planificación Lingüística e aqueloutros que se centran nalgún aspecto particular do seu texto ou na comparación con outras realidades. Realizamos unha breve síntese para que o público lector poida previamente ter unha guía se o así decidir.

A viaxe deste volume parte dunha primeira aproximación biográfica de que se encargou Benigno Fernández Salgado, que xa achegara a este texto e este autor noutros traballos, particularmente naqueles derivados da súa tese de doutoramento, e que realizou nesta ocasión un importante labor de pescuda a través das súas memorias particulares, dos seus artigos, das súas obras e de numerosas consultas para nos transmitir unha visión certa de quen foi ese profesor e doutor en Filosofía chamado Manuel García Blanco.

Sabedor@s do difícil acceso ao texto obxecto de estudo e a súa escasa difusión, decidimos tamén incluílo no volume, tanto na súa versión orixinal, en español, como nunha tradución actualizada, obra de Iolanda Galanes Santos, que tamén nos ofrece os seus criterios para realizala e partilla connosco as dificultades de modernizar as *Consideracións sobre a decadencia e á rehabilitación da lingua galega*. A única ocasión en que previamente o texto se traducira parcialmente foi no xornal *A Nosa Terra*, no ano 1917, unha versión adaptada ás inxerencias e á ideoloxía das principais figuras das Irmandades da Fala, como nos indicou Fernández Salgado en 2001.

Mª Pilar García Negro ofrécenos unha lúcida contextualización sociohistórica da obra e sitúa o seu autor como o heraldo das Irmandades nun traballo en que debulla os datos que recolle Manuel García Blanco á maneira dun fiel cronista da realidade galega. Os paradoxos e as contradicións en que incorre o autor, as inseguranzas e os continuos abalares do movemento normalizador, o big bang rosaliano..., nunha aproximación que pesa na balanza elementos positivos e negativos para reivindicar finalmente o “conmovente” dos seus argumentos, nese chamado a nos rebelarmos e actuar.

Teresa Moure parte no seu artigo da interrogación sobre as causas da incoherencia lingüística dun Manuel García Blanco que redacta en español un texto en que solicita coherencia por parte d@s defensor@s da lingua. Para alén de nos mostrarmos García Blanco como un planificador *avant la lettre*, a autora detense na obra filolóxica dominante naquela altura no Estado español e ofrece paralelismos con outras situacións ben afastadas, como a de Uganda, na procura de conexións que van desde o contraste entre os sistemas educativos até os sentimentos de perda que producen os procesos de substitución lingüística e a loita pola reconstrución das identidades.

Alba Nogueira rele as *Consideracións* desde a reclamación da oficialidade do galego e desde as constantes nos debates en que se produce esta reclamación lexislativa. Conceptos como a diversidade lingüística, a oficialidade e a progresividade son

analizados como se tivésemos que someter a consideración o tanto o noso grao de madurez canto a coñecemento sociolingüístico como o da lingua galega.

Xulio Pardo de Neyra, nun documentado artigo, reclama Manuel García Blanco como un dos primeiros en propor e aplicar unha didáctica da lingua consciente de seu. Neste percurso, guíanos a través da figura do autor e do seu contraste con outr@s autor@s que con posterioridade realizaron propostas nesta liña, desde Ramón e Antón Vilar Ponte a Elvira Souto.

Xosé Manuel Sánchez Rei pondera as distintas afirmacións relacionadas co concepto de calidade da lingua que ofrece M.G.B. neste opúsculo, pois non é menor a reivindicación dun modelo de galego lingüísticamente digno, desposuído do estraño e reidentificado consigo propio. Asemade, o artigo ofrécenos unha panorámica do contexto social e filolóxico naquela altura.

Robert Neal Baxter rende homenaxe ás *Consideracións* desde a súa lectura en paralelo coas motivacións principais e as descrições que sobre o caso bretón se facían a comezos do século XX, tentando facernos chegar unha serie de concomitancias que percorren estas dúas situacións de contacto lingüístico. Doutra parte, este traballo tamén inclúe interesantes reflexións sobre a modernidade das ideas de García Blanco e destaca a súa “pavorosa” actualidade.

Finalmente, a tamén editora deste volume quixo sumarse a esta celebración cun artigo en que defende a posibilidade de recollermos conceptos da Economía Feminista para os utilizar no caso das linguas. Partín, pois, na miña contribución, das diferenzas formuladas por Astrid Agenjo e Amaia Pérez de Orozco, entre a Economía Feminista da Conciliación e a Economía Feminista da Ruptura para nunha, xulgamos, novidosa reinterpretación destes termos, comezar a situar os discursos sobre o galego desde a complementariedade da Sustentabilidade Lingüística da Conciliación e a Sustentabilidade Lingüística da Ruptura.

Énchenos de fonda ledicia contarmos co texto inicial de Miguel Anxo Murado Lorenzo, neto de Manuel García Blanco e fiel depositario do seu desexo de coñecer a realidade galega. Son as súas palabras imprescindíbeis neste volume.

Agradezo a todas as persoas as súas contribucións e desexo que este texto coadrua a facer realidade a necesidade da planificación desde a ética e a xustiza. Para que non teñamos que dar conta de máis unha “inconsecuencia” para a lingua galega.